

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 9.XII 1970.

Zaustavljanje brodova - Tražitelj je ovlašten zaustaviti brod koji je u vezi s tražbinom ili bilo koji drugi brod istog vlasnika, ali ne više od jednog broda - Nadležnost pomorskog suda kod tužbi "in rem" može biti određena samo na jedan brod tuženikova vlasništva, ali praksa kojom se dopuštaju tužbe na sve brodove tuženikova vlasništva ispravna je, jer nadležnost u takvim slučajevima ne osniva se momentom kada je tužba podnesena, već kada je stavljena na brod i odluka o zaustavljanju izvršena

Protiv prvostepene presude, koja je prikazana na str. 59, br.50 ove publikacije, tužitelji su uložili žalbu Apelacionom sudu s razloga da je prvostepeni sudac pogriješio u pravu smatrajući prema Zakonu o nadležnosti sudova čl.3, st.4. da su tužitelji ovlašteni zaustaviti samo jedan brod, tj. u ovome slučaju brod "Banco" ili bilo koji drugi brod istoga vlasnika, propuštajući zaključiti da odnosna odredba Zakona o nadležnosti sudova prema njezinom pravilnom tumačenju daje tužiteljima mogućnost zaustavljanja broda "Banco" i/ili jednog ili više drugih brodova istoga vlasnika, uzimajući u obzir Konvenciju o zaustavljanju brodova kao pomoć u tumačenju Zakona, te zaključujući da Konvencija podržava tumačenje čl.3, st.4. Zakona za koje su se zalagali tuženici.

U svom votumu lord Denning, nakon izlaganja relevantnih činjenica koje se odnose na sam događaj, ističe potrebu da se razmotri razvoj nadležnosti pomorskoga suda. U 17. i 18. stoljeću uobičajeni način započinjanja parnice u pomorskim stvarima bio je zaustavljanje, bilo tuženikove stvari, bilo tuženika osobno. Ne samo da se mogao zaustaviti brod koji je u vezi s nastalom tražbinom, već i drugi brodovi tuženikovi i bilo koje druge stvari koje mu pripadaju, dotle dok se nalaze na području sudbenosti. Sudovi "Common-law-a" protivili su se tako široko ustanovljenoj nadležnosti Pomorskoga suda, tako da je njegova nadležnost postepeno sužavana do mogućnosti zaustavljanja, povodom tužbi "in rem", samo broda koji je u vezi s tražbinom. Pravo zaustavljanja graničilo je s pomorskim privilegijem. Tamo gdje je postojao pomorski privilegij postojala je i mogućnost zaustavljanja broda. Pomorski privilegij mogao je nastati iz tražbina povodom spasavanja, plaća posade i sudara. Tražitelj je imao pravo zaustavljanja broda s kojim u vezi stoji tražbina čak ako je brod bio i prodan kupcu u dobroj

vjeri. (O tome v. *The Bold Buccleugh* 1851.) Kasnije pravo zaustavljanja bilo je prošireno izvan slučajeva pomorskog privilegija (*The Heinrich Bjorn* 1885), ali i dalje se ono odnosilo samo na brod u vezi s kojim je nastala tražbina. Konačno 1935. godine Pomorski sud izrekao je da se zaustavljanje broda povodom tužbi "in rem" odnosi samo na onaj brod na koji se odnosi razlog tužbe, a ne i na drugi brod ili drugu imovinu tuženikovu na koju se taj razlog ne odnosi (*The Beldis* 1936). Ukoliko se kod tužbe "in rem" tuženik pojavi u parnici, na temelju presude ovrha do namirenja moći će se izvršiti na cijeloj njegovoj imovini, a ne samo na brodu protiv kojeg je podignuta tužba "in rem". (O tome v. *The Dictator* 1892, *The Gemma* 1899. i *The Dupleix* 1912). Ukoliko se tuženik ne pojavi u parnici, tužba ostaje ono što je bila na početku, tj. tužba "in rem", a ne tužba "in personam", pa se izreče presuda zbog izostanka, ovrha se može provesti samo prodajom broda, a ne može se odnositi i na tuženika osobno. (*Castrique v. Imrie and Tomlinson* 1870.)

Godine 1952. donesena je Međunarodna konvencija koja se odnosi i na zaustavljanje brodova. Osnovni razlog njenom donošenju bilo je različito pravo pojedinih zemalja. Neke zemlje, kao Engleska, dopuštale su zaustavljanje samo broda koji je u vezi s tražbinom, a mnoge kontinentalne zemlje dopuštale su takodjer i zaustavljanje bilo kojeg drugog broda istog vlasnika. Konvencija u tom pogledu predstavlja srednje rješenje, jer zaustaviti se može brod u vezi s tražbinom ili koji drugi brod istog vlasnika, ali samo jedan brod.

Zakonom o nadležnosti sudova od 1956. godine Parlament je dao učinak predmetnoj Konvenciji u Engleskoj. Sporno je tumačenje čl.3, st.4. toga Zakona, koji određuje mogućnost osnivanja nadležnosti Pomorskog suda tužbom "in rem" u slučaju tražbine za štetu koju je učinio brod, a ne samo one tražbine za koju postoji pomorski privilegij (čl.3, st.3).

Lord Denning ne vidi razloga zašto bi trebalo riječ "or" između podstava a) i b) tumačiti i/ili i u tom pravcu navodi izreke Sir Georga Jessel-a u *Morgan v. Thomas* 1882, Sir Wilfrid Green-a u *Re Diplock* 1941. i Mr. Justice Willmer-a u *The St. Elefterio* 1957. Nadalje ističe kako riječ "ship" u podstavu b) znači "ship", a ne "ships". Iako Zakon o tumačenju iz 1889. godine kaže da riječi u jednini uključuju i množinu, to se ne odnosi na slučaj kad je vidljiva suprotna namjera, a to je upravo ovdje činjenica.

Zastupnik tužiteljev upozorio je na praksu prema kojoj se tužba podnosi protiv brodova tuženikova vlasništva, a dostava se vrši na jedan brod za koji se smatra da je najvredniji za područje sudbenosti. On je nadalje istakao: Ukoliko

se u skladu s čl.3, st.4. nadležnost "in rem" može ustanoviti samo prema jednom brodu, to znači da se tužba može odnositi samo na jedan brod i da se kasnije ne može podnijeti prema kojem drugom brodu. To bi tužitelje dovelo u neodržive poteškoće jer bi trebali čekati dok jedan od brodova dodje u područje sudbenosti i tada ponovo podnijeti tužbu. Ako se npr. istovremeno nadju dva broda na području sudbenosti, a u različitim lukama, tužitelj neće znati koji će od ta dva broda imenovati u tužbi. Ako tužbu podnese prema brodu manje vrijednosti, vlasnik može odlučiti ne pojaviti se u parnici u kojem slučaju tužitelj je ograničen iznosom koji može realizirati prodajom toga broda. Bilo kako on treba podnijeti tužbu u roku od dvije godine, ili produljenom vremenu u skladu s Maritime Conventions Act, 1911.

Lord Denning smatra da je Mr. Willmer, zastupnik tuženikov, dao pravilan odgovor. Po njemu kod tužbi "in rem" nadležnost nije ustanovljena njihovim podnošenjem, već dostavom na brod i zaustavljanjem broda. Razlog tome je što se tužba "in rem" odnosi na samu stvar i nema učinka sve dok se odnosna stvar ne zaustavi. Tužitelj je ovlašten čim je nastao razlog tužbi podnijeti tužbu "in rem" protiv broda s kojim u vezi je tražbina, i protiv svih drugih brodova koji su u vrijeme izdavanja tužbe bili tuženikovo vlasništvo, pa može čekati sve dok ne pronadje brod koji smatra najpogodnijim za zaustavljanje. Tada će izvršiti dostavu tužbe.

Po njegovom mišljenju prvostepeni sudac bio je u pravu i stoga odbija žalbu.

Lord Justice Megaw smatra da nema sumnje da je Parlament čl.3, st.4. Zakona o nadležnosti sudova želio proširiti nadležnost pomorskog suda povodom tužbi "in rem", ali je pitanje koje se postavlja koliko je to stvarno učinjeno. Na tužiteljeve navode da je u najmanjoj mjeri spomenuta odredba nejasna i dvojbena Lord Megaw pozvao se na votum Lorda Reida u Kirkness (Inspector of Taxes) v. John Hudson & Co. Ltd, 1955. iz kojega citira tri rečenice koje glase: "Odredba nije nejasna samo zbog toga jer sadržava riječ koja u različitom kontekstu ima različito značenje. Teško je pronaći bilo gdje rečenicu koja ne sadržava takvu riječ. Odredba je, po mom sudu, nejasna samo ako ima riječ ili frazu koja u svom posebnom kontekstu ima više od jednog značenja...." smatra da riječ "or" izražava alternativna ovlaštenja koja se daju tužitelju. "Any other ship" ne uključuje množinu. Ako u tome postoji dvojba, tada je s razloga na koje se poziva Lord Justice Diplock u Salomon v. Commissioners of Customs and Excise 1967. i Post Office v. Estuary Radio Ltd, 1968. potrebno konsultirati Međunarodnu konvenciju koja se odnosi na zaustavljanje brodova. premda je nesporno da je vlada konvenciju ratificira-

la tek 1959. godine Zakon o nadležnosti sudova donesen je upravo s namjerom da se domaće pravo uskladi s Konvencijom. Na tužiteljeve navode da se Zakon u potpunosti ne slaže s Konvencijom sudac smatra da su neke razlike nužne, ali da nema ništa što bi nadomjestilo pretpostavku da nejasnoća čl. 3, st.4, ukoliko ona postoji, treba da bude riješena drukčije nego što su obaveze koje je Vlada preuzela. Stoga bilo kakva dvojba mora biti uklonjena tako da se odredbi Zakona dađe ono tumačenje za koje se zalažu tuženici.

Posebno su tužitelji istakli da je postojeća praksa imenovanja više od jednog broda u tužbi pogrešna, ukoliko je tuženikovo tumačenje čl.3, st.4. zakona ispravno. Kao argument iznijeli su da se u zakonu kaže da je nadležnost ustanovljena kada je stvarnopravna tužba podnesena. Lord Megaw, međutim, izrazio je svoju suglasnost sa zastupnikom tuženika, prema kojem nadležnost nije u potpunosti osnovana sve dok tužba nije dostavljena. U okolnostima ovoga slučaja praktična korist imenovanja više brodova u tužbi nije za osudu, iako ovakva praksa može biti predmet kritike kao zloupotreba postupka pred sudom. Slaže se da žalbu treba odbiti.

Lord Justice Cairns nakon što je iznio osnovne razloge u prilog proširenog tumačenja čl.3, st.4. Zakona o nadležnosti sudova, a za koje se zalažu tužitelji, izražava uvjerenje da se prilikom tumačenja može konsultirati i Konvencija. Ističe kako je istina da zakon u potpunosti ne slijedi Konvenciju, ali unatoč tomu treba nastojati postići što veću sličnost. Nalazi veliku poteškoću u prihvaćanju prijedloga Mr. Willmera, zastupnika tuženika, i načinu kako je obrazložen, a prema kojemu praksa imenovanja više brodova u tužbi je još moguća i kod užeg tumačenja spornog podstava, na osnovi toga da se nadležnost suda zasniva dostavom tužbe. Po njemu samim podnošenjem tužbe parnična stranka ustanovljuje nadležnost. Ako je to tako, onda praksa koja prevladava nije u suglasnosti sa zakonom. Ili su tužitelji ovlašteni imenovati samo jedan brod u svojoj tužbi, ili su ovlašteni imenovati nekoliko, ali ih tada i zaustaviti. Smatra da se ne može primijeniti Zakon o interpretaciji na riječ "ship", a potom prijeći na razmatranje značenja riječi "or". Treba vidjeti da li se možda u cijelom podstavu ne pojavljuje suprotna namjera, tj. da riječ u jednini ne uključuje i množinu. Gledana u cijelosti prva impresija je da se ovdje radi o alternativu koja se daje tužiteljima, tj. da zaustave brod u vezi s kojim je nastala trežbina ili koji drugi brod istog vlasnika. Time se isključuje pravilo da jednina uključuje i množinu. Ovakvo tumačenje nalazi svoje uporište i u slijedećem: Da je namjera zakonodavca bila dati šire tumačenje zakonu, a to znači ono za koje se zalaže tužitelj, to se moglo vrlo jednostavno uči-

niti ispuštanjem stavova a) i b) iza riječi "against" i umetanjem "any ship or ships beneficially owned at the time the action is brought by the owner of the ship in connection with which the claim arose", odnosno riječ "and" bi bila više odgovarajuća veza umjesto riječi "or". Iz svih tih razloga sudac je bio mišljenja da je prvostepeni sud došao do pravilne odluke i da je potrebno žalbu odbiti.

Kako je vidljivo zajedničko mišljenje svih trojice sudaca da je prvostepena odluka pravilna i da ju je stoga valjalo potvrditi, a žalbu odbiti uz trošak. Jedina razlika javlja se u pogledu pitanja, kada se ima smatrati da je osnovana nadležnost suda, da li momentom podnošenja tužbe ili momentom njezine dostave. Većina je zauzela stajalište da je to momentom dostave, te s toga razloga izložena praksa ne pokazuje se kontrarna zakonu. Nije dopuštena žalba na Kuću lordova.

(LLR 1971, 2, str.49)

S.J.

SUDSKI ODBOR TAJNOG SAVJETA

(Kao vrhovni sud za Australiju)

Presuda od 1.VII 1970.

York Products PTY. Ltd. c/a Gilchrist
Watt and Sanderson PTY. Ltd.
The "Regenstein"

Prijevoz stvari morem - Slagač kojem je brodar na odredištu ovlašteno povjerio teret odgovara primaocu bez obzira na njegov ugovor s brodarom - Slagačeva odgovornost nastaje na temelju preuzimanja posjeda stvari - Slagač se ne može pozvati na ograničenje brodarove odgovornosti

Tužitelj, primalac tereta, traži od tuženoga, slagača i agenta broda, naknadu štete koja mu je nastala zbog toga što je tuženi preuzeo s broda "Regenstein" 2.X 1962. dva sanduka satova u svoje carinsko skladište, a da je 8.X 1962. izručio samo jedan sanduk, a drugi sve do danas nije pronašao. Tužitelj je ustao tužbom 2.VII 1964. za naknadu štete od tuženoga slagača. Prvostepeni sudac u Okružnom sudu u Sidneyu sudio je u korist tužitelju, a tu njegovu presudu je Apelacioni sud Novog Južnog Walesa većinom glasova potvrdio. Tuženi je ustao pravnim lijekom na Sudski odbor Tajnog savjeta, koji je (u vijeću sastavljenom od lordova Hodsona, Guesta, Donovana i Pearsona, te Sir Gordon Willmera) potvrdio nižestepene presude iz slijedećih bitnih razloga (koje je iznio lord Pearson):